

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата педагогічних наук, доцента Лесі Вольнової
на дисертацію Богдана Прядка «Гендерні особливості мотиваційних
чинників досягнення успіху в пізній юності»,
представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі психології за спеціальністю С4 Психологія**

Актуальність дисертаційного дослідження Богдана Прядка зумовлена динамічними змінами сучасного суспільства, у якому успішність особистості та її професійна самореалізація набувають особливої значущості. Досягнення успіху розглядається як складний багатовимірний процес, що поєднує мотиваційно-вольові та індивідуально-психологічні чинники становлення особистості як суб'єкта діяльності. У наукових дослідженнях вагоме місце відводиться аналізу мотивації досягнення, самоефективності та інших характеристик, що визначають рівень професійної успішності. Водночас питання гендерних відмінностей у структурі мотиваційних чинників досягнення успіху залишаються недостатньо розробленими. Це зумовлює потребу подальшого теоретичного й емпіричного вивчення зазначеної проблематики в юнацькому віці, про що вказує Богдан Прядко.

У роботі сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на якісному науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань.

Аналіз проблеми досягнення успіху в пізній юності Богданом Прядком здійснено на високому рівні. Це підтверджується тим, що ним використано понад 150 праць, як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Дисертантом детально розкрито систему ключових понять («успіх», «життєвий успіх», «успішність», «соціальний успіх», «самоефективність»), що дозволило йому чітко обґрунтувати авторське розуміння понять «успіх» та «успішність», розкрити їх зв'язок з феноменом мотивації досягнення та у такий спосіб поглибити та доповнити теоретичний аналіз проблеми успішності особистості та мотиваційного виміру досягнення успіху в період пізньої юності. До вагомих

теоретичних здобутків дисертанта слід також віднести обґрунтування концепції вивчення мотиваційних детермінант досягнення успіху.

Дисертантом запропоновано психодіагностичний комплекс, застосування якого дало можливість емпірично дослідити та проаналізувати специфіку мотивації досягнення успіху студентів в залежності від типу гендерної ідентифікації особистості. Заслуговує на увагу об'ємність здобутого емпіричного матеріалу та ретельність його кількісного і якісного опрацювання з використанням методів математичної статистики. Суттєвим здобутком дисертанта також є створення, апробація та перевірка опитувальників «Що таке життєвий успіх» та «Впевненість у собі».

У третьому розділі дисертації представлено комплексну програму психологічного тренінгу «Формування мотивації досягнень». Програму розроблено з урахуванням результатів, здійсненого дисертантом теоретичного аналізу та емпіричного вивчення психологічних особливостей проявів структурних компонентів мотивації досягнення успіху юнацтва. Цінність запропонованої програми становить інтегративний підхід до обґрунтування її сутнісного змісту та підбору методів, технік, прийомів психологічного впливу. Результати апробації програми засвідчують її ефективність.

Результати дослідження були апробовані на численних наукових заходах, що свідчить про визнання науковою спільнотою та актуальність досліджуваної тематики. Публікації автора (фахові статті та матеріали наукових конференцій), повністю відповідають тематиці дисертаційної роботи та розкривають її основний зміст.

Загалом можна зазначити, що дисертаційна робота Богдана Прядка є якісним науковим дослідженням, яке робить вагомий внесок у розвиток психології мотивації та і має значну практичну цінність у напрямку психологічної підтримки успішного становлення особистості пізнього юнацького віку. Робота відзначається високим рівнем теоретичної та методологічної обґрунтованості, науковою новизною та практичною спрямованістю. Усі завдання дослідження виконані на високому науковому

рівні, гіпотези підтверджені емпіричними даними, а висновки логічно випливають з проведеного дослідження.

Оцінюючи дисертацію Богдана Прядка загалом позитивно, визнаючи її високий кваліфікаційний рівень, виокремимо низку дискусійних питань, які потребують пояснень і уточнень, зокрема:

1. В темі дисертаційного дослідження заявлено період пізньої юності. Однак цей період охоплює не лише студентство, але й працюючу молодь та безробітних. Тому доречно було б, можливо у вступі, обґрунтувати, чому ж емпіричне дослідження зосереджене саме на студентах, а також внести відповідне уточнення в мету дослідження, вказавши «на прикладі студентів».

2. У роботі спостерігається певне змішування рисової моделі особистості з мотиваційними змінними, що потребує додаткового теоретичного обґрунтування або корекції формулювань. Зокрема, самоефективність, самооцінка та локус контролю розглядаються дисертантом як складові моделі Big Five, хоча вони не входять до її класичної структури. «Самоефективність» і «Самооцінка» не є показниками фактору «Відкритість» (згідно з табл.2.3), однак при описі компонентів п'ятифакторної моделі особистості, що впливають на мотивацію досягнення успіху (рис. 2.2), віднесені автором саме до цього фактору. Локус контролю взагалі не входить до Big Five – це окремий конструкт (за Дж. Роттером) і не зовсім зрозуміло, чому він визначений показником фактора «Сумлінність».

3. Вважаємо, що деталізований опис процедури реалізації окремих тем програми (підр. 3.1) доречно було б оформити у вигляді методичних рекомендацій для тренера, а не наводити їх у тексті дисертації, яка є передусім науковою, а на методичною працею. Це посилило б практичну значущість роботи і розвантажило б її текст.

4. Потребує певного доопрацювання літературне оформлення тексту.

Разом із тим, вказані побажання не зменшують цінності та загальної позитивної оцінки дослідження. Зміст дисертаційної роботи локалізовано в

контексті анотації, яка відповідає основним положенням дисертації, а публікації достатньою мірою відображають результати дослідження.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Богдана Прядка «Гендерні особливості мотиваційних чинників досягнення успіху в пізній юності» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами), і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності С4 Психологія.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психосоматики
та психології здоров'я
факультету психології
УДУ імені Михайла Драгоманова

В. Д.

Підпис Леся ВОЛЬНОВА
ЗАВІР'Ю: зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
№ _____ м.с. _____
» 03 2022 р.

Леся Вольнова
Дарина СР

Відділ кадрів

